

Broschyr om 4-åringens hälsa

"Nu har ni känt varandra i 4 år — Du och ditt barn" är titeln på en ny broschyr, som utarbetats av socialstyrelsens hälsovårdsupplysningsdelegation (HVUD) i samarbete med Svenska landstingsförbundet.

Meningen är att broschyren skall delas ut i samband med hälsokontrollen av 4-åringar. Enligt planerna för denna hälsokontroll skall sköterskorna vid barnavårdscentralerna göra ett hembesök i de hem, där det finns en fyraåring. Vid detta tillfälle får föräldrarna en blankett att fylla i med barnets data och samtidigt lämnar sköterskan uppgifter om hälsoundersökningen samt bl. a. en tandvårdsbroschyr och den nu publicerade "Nu har ni känt varandra i 4 år — Du och ditt barn". Broschyren slutar med en uppmaning att kontrollera barnets hälsotillstånd på barnavårdscentralen.

Hemmamakeförsäkring också för män

Familjepolitiska kommittén föreslår att hemmafruförsäkringen omvandlas till en *hemmamakeförsäkring*. Det innebär att hemma- varande män i motsvarande situation som de hemmafruförsäkrade kvinnorna blir berättigade till grundsjukpenning med 6 kr om dagen jämte eventuellt barntillägg. Högst 30 000 män kan f n beräknas bli berättigade till denna förmån.

Vidare föreslås att bestämmelserna om *frivillig sjukpenningförsäkring* hos försäkringskassa av vissa kvinnliga försäkrade — gifta och med dem likställda kvinnor — utsträcks till att omfatta motsvarande manliga försäkrade. De får därigenom möjlighet att frivilligt försäkra sig för sjukpenningtillägg med högst 9 kr om dagen.

Den obligatoriska och frivilliga sjukpenningen får dock inte överstiga 15 kr.

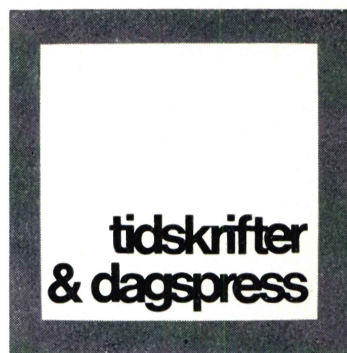
Om det inte vore så att saken har en allvarlig sida — i endast få fall torde männen frivilligt ha övertagit rollen som hemmets vårdare — skulle det naturligtvis ha legat nära till att skämta om förslaget som ett led i kampen mot könsdiskriminering. Nu får man nöja sig med att konstatera att självklara reformer till slut ändå blir av.

Larm på motorvägar

Svårigheten att vid trafikolyckor komma åt att larma har satt liv på spel. Nu skymtar en åtminstone lokal förbättring. Arbetet kommenterar:

De skånska motorvägarna ska få larmtelefoner. Har vi tur kan de vara klara till semestertrafiken börjar i sommar. Det var verkligen inte en dag för tidigt. På våra motorvägar känner man sig ju som allra mest hjälplös, eftersom man nu kan lita endast till medtrafikanter eller till att det ska komma någon patrullerande polis.

På kontinenten har man också polisstationer utplacerade efter motorvägarna. När det blir tätare trafik på de svenska motorvägarna får vi väl tänka oss att också följa den förebilden. Men nu gäller det larmtelefoner och de bör sättas upp så snabbt som möjligt. Dyrbara sekunder kan vinnas vid olycksfall, om telefoner finns efter motorvägarna, som fränsett ödebygdevägar är våra allra ödsligaste kommunikationsleder.

Red: Sten Söderberg

Läkarutbildningen för sjuksköterskor

Tidskrift för Sveriges sjuksköterskor (november 69) har med behärskning mottagit nyheten om den av Socialstyrelsen föreslagna möjligheten för sjuksköterskor att antagas för läkarutbildning på en särskild kvot utan att konkurrera med studerande från gymnasiet.

En uppfattning som numera varit ett allmänt accepterat är att inga utbildningsvägar skall hamna i återvändsgränder. Det gäller självfallet också sjuksköterskeutbildningen. Det måste finnas möjligheter att tillgodoräkna sjuksköterskeutbildning för läkarstudier.

Det är kanske riktigt som socialstyrelsen antyder att vissa som är intresserade av att skaffa sig en läkarutbildning och som inte har en chans att komma in vid medicinska läroanstalterna på grund av de höga inträdespoängen skulle skaffa sig sjuksköterskeutbildning eller motsvarande för att komma in på läkarbanan. Men sannolikt torde den rekryteringsvägen inte tillföra läkaryrket särskilt många aspiranter, i synnerhet som det ändå måste krävas speciella förkunskaper för att vederbörande skall kunna följa utbildningen.

Men vad som är utomordentligt angeläget ur vård- och rekryteringssynpunkt är att det praktiska vårdarbetet — omvårdnadsarbetet — dvs. alla de uppgifter som utförs inom hälso- och sjukvården vid sidan om de rent medicinska måste utvecklas hand i hand med och anpassas i takt med dessa. De medicinska åtgärderna fast-

ställs av läkare — då däremot omvårdnadsarbetet leds av sjuksköterskor.

I olika sammanhang har det understrukits att det direkt praktiska vårdarbetet underskattas. Många av dem som skaffat sig en utbildning för det, exempelvis som avdelningssköterska, befinner sig inte sällan i en återvändsgränd. Enda möjligheten att nå mer kvalificerade tjänster inom yrket är att antingen vidareutbilda sig till lärare inom hälso- och sjukvård eller till administratör. Nu skapas kanske enligt förslaget ökade möjligheter till att bli läkare.

SSF har den uppfattningen att flertalet sjuksköterskor själva helst vill ha sina befördringsmöjligheter inom det praktiska vårdarbetet. Detta framgår i varje fall av de landsomfattande diskussioner, som sammanställts i boken *Vi sjuksköterskor anser*, där man understrukt behovet av att det praktiska vårdarbetet bör göras till föremål för vetenskapliga undersökningar.

Vård som universitetsämne

I denna bok efterlyses forskning i praktiskt vårdarbete med hänsyn till psykologiska, sociologiska och pedagogiska komponenter. Det sägs att "Resultaten bör kunna utgöra grund för en förbättrad och mera individuell vård där patienten betraktas som en individ och inte som ett reparationsobjekt".

Men för att få fram forskning i praktiskt hälso- och sjukvårdsarbete borde det inrättas en speciell hälso- och sjukvårdslinje vid något av våra universitet i likhet med vad som förekommer exempelvis i USA och England och många utvecklingsländer. Det är hög tid att så sker om det praktiska vårdarbetet i Sverige inte skall komma efter i utvecklingen.

Hälsovårdsforskning inom industrin

I Uppsala har öppnats en central för företagshälsovård i vilken femton företag med sammanlagt 2 700 anställda är intressenter. Det förnåms med denna nystartade institution enligt en intervju med dess föreståndare, dr Sven Lokander, i *Arbetsgivaren*, att man vid centralen kan bedriva en viss forskning, framför allt ifråga om

behovet av organiserad hälsovård på mindre och medelstora företag. Dr Lokander kommer närmast från Asea och har alltså erfarenheter av hälsovårdsarbete inom en storindustri. Hälften av den ny institutionens arbetsuppgifter består av sjukvård och hälften av hälsovård — alltsammans givetvis i kombination med forskning. Hälsovården bedöms som det viktigaste fältet när det gäller att samla erfarenheter.

— Under första verksamhetsåret startar vi med en hälsoundersökning av samtliga anställda i de berörda företagen, berättar dr Lokander. Det är frågan om en allmän hälsokontroll och data om de olika individerna läggs upp på plåtar och katalogiseras.

— Vi börjar med att undersöka den äldre arbetskraften och de nyanställda. Successivt går vi sedan nedåt i åldershierarkin.

Den allmänna hälsoundersökningen kompletteras med frågeformulär. Avsikten är att man vill kartlägga hur de anställda upplever sin arbetsplats. Här eftersträvas alltså deras subjektiva syn.

När man sedan är klar med dessa uppgifter, vilka beräknas ta ungefär ett år i anspråk, räknar man med att ha fått så mycket information registrerad att en omfattande statistik kan arbetas fram med ledning av materialet.

Det andra sättet att studera problemen är att gå ut på arbetsplatserna och göra objektiva mätningar. Dessa planerar man att utföra i samarbete med universitetets hygieniska institution. Bullerproblem, belysning, damm osv. skall studeras.

— Tanken är att vi skall få en egen skyddsingenjör på hälsovårdscentralen så småningom, säger dr Lokander. Det blir närmast hans uppgift att ansvara för dessa objektiva undersökningar.

T-spriten som berusningsmedel

Tidskriften *Alkoholfrågan* (6/69) har återigen behandlat T-spriten som berusningsmedel:

Sedan röd- och blåspriten ersattes med en typ teknisk sprit — T-sprit — under 1966, har uppmärksamheten kring den nya va-

ran tidvis varit påtaglig. Från nykterhetsvårdande myndigheter har vid återkommande tillfällen framhållits att T-spriten i ökad omfattning används i berusningssyfte. Kontrollstyrelsen har därför vid två tillfällen tidigare — hösten 1966 och hösten 1967 — sänt ut enkäter till vissa myndigheter och sjukhus i de större städerna för att få klarhet i missbrukets omfattning.

I den senare av dessa enkäter framkom att flertalet nykterhetsnämnder ansåg att missbruket av denaturerad sprit hade ökat efter T-spritens införande. Bl. a. med anledning härav vidtog kontrollstyrelsen en rad åtgärder i början av 1968 i syfte att bryta missbruksvågen och återföra den till tolerabla proportioner.

Försäljningen sattes under skärpt kontroll och denatureringen av T-sprit som säljs i allmänna handeln skulle från 1 februari 1968 vara förstärkt med ett bitterämne benämnt bitrex.

En ny enkät utsändes under våren 1969. Praktiskt taget alla som svarat, däribland alla länsnykterhetsnämnder och berörda kommunala nykterhetsnämnder, uppgav att det inom deras verksamhetsområden dricks T-sprit i berusningssyfte. En sammanställning av uppgifterna om problemets storlek ger vid handen att antalet personer i landet som mer eller mindre regelmässigt dricker T-sprit är mellan 3 000 och 4 000, varav över 2 000 återfinns i Stockholm.

Den landsomfattande ökning av T-spritsmissbruket som konstaterades under 1966 och 1967 synes emellertid inte ha fortsatt. Endast ett mindre antal av de svarande uppger sig ha iakttagit en ökning — oftast obetydlig. Erfarenheterna synes i stället vanligen vara, att antalet personer som dricker T-sprit är oförändrat. I flera fall har den tidigare ökningen t. o. m. vänts i sin motsats — en minskning. Det uppges vara fallet i t. ex. Malmö och Göteborg.

Huvudsakligen är det medelålders eller äldre, socialt nedgångna och grovt alkoholiserade män utan vare sig fast bostad eller arbete som nyttjar T-spriten i berusningssyfte. Detta överensstämmer med resultaten från tidigare enkäter. I Stockholm har emellertid noterats en spridning av missbruket nedåt i åldrarna och till kvinnliga alkoholmissbrukare som lever under oordnade förhållanden.